

anomalija. Ministrstvo se mora kmalu rekonstruirati. Vstopil bo grof Appony ali Horanszky, morda tudi grof Štefan Tisza. Pa tudi v liberalni stranki se ločijo duhovi ter se bode v njej marsikaj spremenilo. Szella čakajo še hudi boji.

Proti nemškemu cesarju. — Na Pruskem je hkratu buknila velika politična kriza, katera utegne imeti težkih političnih posledic. Gre se za zgradbo novega vodnega pota skozi sredo Nemčije, dočim je en kanal že dovršen. Na otvoritveni svečanosti tega kanala, ki veže reko Reno in Emso, je nemški cesar govoril tako prepričevalno in samozavestno o „potrebi“ tudi drugega kanala, ki bi naj vezal reke Reno, Weser in Elbo, da ni dvomil, da bode tudi to — drago delo završeno in da narod dovoli za ta dela potreben denar. Toda dozda se je novemu kreditu, ki bi znašal več sto milijonov mark, krepko upirala konservativna stranka in vzhodno elbsko kmetijsko prebivalstvo. Gradnja prvega kanala je trajala 7 let. Kanal je dolg 271 kilometrov in znašajo stroški samo 70 milijonov mark. Kanal se pričinja pri Dortmundu, kjer so za 7 milijonov zgradili velikih pristanišč. Od Dortumunda pelje kanal mimo sedmih mest do Emdena ter zamore nositi ladije s težo 20 000 stotov blaga. Cesar je v Dortmundu obljubil elbskim kmetom neko protipodporo, ako hočejo njihovi zastopniki glasovati za drugo kanalsko predlogo in jim je slikal velike koristi novega kanala za obrt in industrijo. Seveda je iz njegovega govora narastla cela postna propoved, ki je imela pri elbskih kmetih nasproten učinek kakor si ga je cesar želel, — z eno besedo konservativci so v državnem zboru prišli s krono, t. j. s cesarjem v oestro nasprotje kajti ondi so vrgli vso po cesarju tolikanj priporočano kanalsko predlogo ob tla in s tem zadali cesarjevi svitlosti strašno blamažo. Cesar smatra ta nastop konservativcev za svoje osebno žaljenje in napad na avtoriteto krone in kakor se čuje, je Viljem pripravljen se nad konservativci kruto maščevati. Prvo je kar je Veličanstvo prusko zaukazalo, — revizija dosedanjega historičnega razmerja med krono in konservativci. S tem hoče Viljem svojo prenačlenost olepšati, da pokaže ljudem, ki se ne zlagajo z njegovim prenapetimi velegrmanskimi načrti. z njegovim presijajnim delom, svojo absolutno voljo, ker jo — sme. V ponedeljek je bilo ministrsko posvetovanje pri kanclerju Hohenlohu, kjer se je sklepalo ali naj vse prusko ministrstvo — „gre“ in predlaga kralju razpust državnega zbora. Med tem pa je še cesar govoril s finančnim ministrom Miquelom, a poslednji ni bil posebno dobre volje. Kanclar je za to, da se razpusti državni zbor. Pričakuje se nadaljnih poročil. Iz tega fijaska v Prusiji se prav razločno vidi, da tam gori ni vse zlato kar se sveti in da prusaško hrumenje po sveti ni dosti več kot komedijaško slepilo. Za Nemčijo in Nemce pomeni cesar Viljem njih zlo usodo in ena blamaža, ki jo je moral slavelačni Viljem utakniti v žep, bode najbrž zadela vso Germanijo tako, da bode začela povešati glavo kakor ranjena volkula. Allzu scharf macht schartig! Pruski narod tudi nima odveč milijonov!

Srbija. — Obravnava zaradi poskušenege umora razkralja Milana se še vedno ni začela. Milan ne more dobiti potrebnih krivih prič, dasi jih lovi po vsem svetu. V tem so srbski emigrantje predložili velesilam spomenico, v kateri prosijo, naj se Milan iztira iz Srbije, češ, da je on kriv vseh dogodb v tej državi in da je nevaren miru na Balkanu. Milan se boji, da bi velesile se res poskusile, a udati se ne mara, ter sklicuje vsled tega rezerviste pod zastave, da se brani s silo.

Obrtnija.

Raznoterosti o izvozu.

Napisal A. Stiller; — prevel Anton Kristan.

V današnjih razmišljanjih se bomo pred vsem pečali s trgovinskimi razmerami v Orientu, katerega važnosti za naš eksport ni treba posebno povdarjati.

Podnebje v Orientu, večjim delom leta gorko in neznosno, kjer je voda redko se nahajajoča, kamor se mora oglje z dalnih krajev dovaževati, kjer ljudstvo ni k rednemu delu navajeno in mogoče se ga tudi privaditi ne more, ni nikakor bodi kakoršni koli produkciji ugodno v ti meri in takih pozicijah kot je zavedeno pri nas. Uporaba stroja se lahko v Orientu tu pa tam izjemoma dovoli, vedno pa k z milosti, kajti ta poraba zamore biti kadar kolihoče prepovedana. Dozvolilo k ustanovitvi tovarne je za bakšiš možno dobiti, no, ta bakšiš bi pa človek moral skoro vedno brezpogojno ponavljati in to pri vsaki, in najmanjši stopnji hierarhije; seveda je tudi mogoče, to, na primer bilo že vse gotovo in tovarna že pripravljena, da začne delati, vse to prepovedati, pa in po najposlednejšem organu, kateremu bi le to prišlo na misel. Take so razmere v Orientu, kjer praviloma nikdo ne dobiva rednega plačila in kjer najnižji organ razdeluje svoj dobljeni bakšiš z najvišjim, kjer avtoriteta nič ne velja in kjer tam bivajočemu Evropejcu ni jutrajšnji dan z ničim drugim zagarantovan kot z neko egalito ali — če se smem tako izraziti — z nekim dremajočim fatalizmom tamošnjih domorodcev. Produkcija v Orientu je jedino ročna produkcija velike manjšine prebivalcev. Zato Orient klubu carinam in dovozu je in ostane določen za odjemališče evropskih obrtnih produktov.

Odjemalcem evropskega industrijalca more biti le trgovec, kateri kot posredovalec mej izdelovalcem in potrebovalcem, prodaja poslednjemu na drobno, kar je kupil od producentov na debelo.

Oglejmo si takega orientalskega trgovca malo bližje. Imetnik je bazarja, krama, kateri tvori kakor del velikega bazarja organsko jednoto tega, ker se naziva trgovina na vshodu. In isto, kar vidiš v enem takem bazarju, vidiš v vseh drugih, skratka: povsod. V prvem se prodaja sukno in druge vrste blaga, v drugem obleka, stara in nova, v tretjem obutev (obuv; das Geschuhe), v četrtem preproge, pa orožje, pipe, vonjave, galanterijsko blago. Bodisi vse skupaj, bodisi vsaka vrsta posebej. Ako se bližate h takemu bazarju n. pr. že v Carigradu, vas že drže naganjači (nahonči; der Helfershelfer) ter vas nagovarjajo v vseh mogočih jezikih. Signore! Monsieur! Eksellenca! Myllord! Caballero! Kyrie! kriči nebroj grl na vas. Ne odgovorite li, si s tem prav nič pomagali niste; morate jim odgovoriti da ničesar ne potrebujete. „Prosim, zvolite tedaj, samo dovoliti da vas provedem

po bazarju.“ „Hvala!“ „Ali mi v obče blagovolite reči, česa si v obče želite?“ „Hvala; ne potrebujem ničesar!“ „Ne zahtevam ničesar za svoj trud!“ „Hvala; ne trudite se!“ „Blagoizvolite vsaj dovoliti, da hodim torej nekoliko korakov za vami, pripravljen vam biti na uslogo.“ In premda zopet ne odgovorite, bodite zagotovljeni, da stoji za vami par teh naganjačev ter da vas preje ne opuste, dokler se mej vami in mej njimi ne zapro kake duri. So slučaji, da vas pri vratih čakajo, dokler imajo še nado, da „bo kaj“ ali pa, dokler ne zagledajo kake nove žrtve. Tu ni drugega orožja in obrambe kakor sveta potrpežljivost.

Ko stopite v bazar, seznate takoj po vedenju trgovca, kake narodnosti je: je-li Turek, Armenec, Žid, Grk ali Italijanec. Prvi se zadovolji z molčljivim pogledom, v svesti, da, kar je namenjeno priti, pride. Drugi vam ponudi vrlo diskretno, da bi ga nikdo ne slišal, tretji, kakor bi vam hotel ukazati, da pri njem knpite, a četrti vas premeri od nog do glave, kakor bi vas hotel povprašati, imate li mnogo v žepu; polno mošnjo? Jedva pa kje izgovorivši kako besedico, ste že obklopljeni z raznimi individui, kateri so se objavili tako brzo, da niti ne veste odkod in kateri vam v vsi sapi isto hvalijo in grde; nakrat ne veste, kaj ste prav zaprav hoteli. In, ako ste se končno vendar dogovorili o nečem, zaslišite za seboj klicati: „Ne kupujte, bodete ogoljufani!“ Motili bi se misleč, da je le-ta rekel to z namenom, vašemu prodajalcu kaj skaziti. Ravno nasprotno. Zaklical je zato, da bodeto ogoljufan, da bi vi tega ne kupili, o čemur ste se dogovorili, temveč vzeli ono, kar vaš prodajalec hoče ravno prodati. No, in vi ste, pa naredite kakor vam drago, vedno ogoljufan.

Oni, kateri je kedaj posetil v Orientu bazar, ve, da niti z najmanjšo besedico ne pretiravam, temveč, da je vse to do cela istina, kajti tamošnji trgovci so, kar se tiče fint in knifov, s katerimi ogoljufajo vsakega, kdor jim le pride v roke, naravnost neiztrpljivi. Neuspelo bi jim vas — v istini izjemo — vas ogoljufajo jutri.

Ko je tako-le pri prodajanju, je popolnoma brezpotrebno ličiti, kako je pri kupovanju, kadar jim kaj ponudite. Dozvolijo si vriniti kar koli, ko se jim pa dopošlje blago, je vam nikdar ne zaplačajo. Morem izreči, da je blago, katero se kadarkoli naravnost pošilja do Orijenta, vedno v nevarnosti, da se principiarno ne plača.

In vender se blago v Orijent pošilja v tako znatni meri, da se tega izvoza udeležuje sleherna industrijska država v Evropi in Ameriki. V Orijentu obstoji poleg imetnikov trgovskih kramov in bazarjev, še jedna vrsta trgovcev, komisijonarji, brez katerih bi se eksport tja ne mogel niti misliti. Lokalni komisijonarji poznajo lokalne detailiste in narobe. Vedo, na koga se morejo zanesti, vedo, komu morejo ponuditi. In postane kdo danes insolventnim, je prvi komisijonar, ki zve to novost; torej v Orijentu je mogoče blago jedino prodati komisijonarju.

Ergo: pošiljali bomo blago komisijonarjem. Zopet napake! I komisijonar more biti danes dobrim, jutri slabim, v obče: slabim in nepoštenim. Poglejmo raje, kako so trgovali in kako se razvijali v tem smeru Angleži in drugi narodi.

Goli nezmisel je, da bi morebiti bili ljudje v Angliji, Franciji, v Nemčiji in Ameriki zmožnejši nego pri nas. V Angliji so na pr. za kraljice Elizabete, ko je imela Anglija samo nekaj preko pet milijonov prebivalcev, bili ti ljudje večinoma pastirji, kateri niso znali niti svoje volne predelati, temveč jo celo pošiljali do bližnje Flanderske. Nakrat se je začel anglosaski narod množiti. K temu je mnogo prispelo, da je v mnogoštevilni bogati angleški obitelji vedno le najstarejši sin po očetu dedil. Ostali niso dobili nič drugega, razun finega odgoja navajajočega, da se odkazanec na samega sebe more sam povsod živeti in braniti. In ti, iz dedščine izkijučeni, siromašni, podvzetni, pridni in — vsaj napram svojcem — pošteni ljudje so šli v svet, predno pa so postali kolonizatorji, so bili trgovci, prodajajoči blago, izdelano v Angliji. Motil bi se, ko bi kdo mislil, da so le ti prodajali blago prekmorskim ljudem. Niti danes ni temu tako. Oni so si producenti in konsumenti in ne samo doma, temveč za morjem. Prodicirajo le dobre in dovršene stvari za sebe. Tamošnji domorodci, kateri so zбогатeli in vidijo v Angležih svoj vzor, se ravnaajo po njih in kupujejo le angleško blago, premda angleški eksport ne računa na nekoga drugega nego na angleškega konsumenta. To vidimo mi sami, na pr. pri nas nimamo neobičajno malo angleškega blaga, dočim smo z ženskim in drugim kar preplavljeni. Kdor hoče imeti angleško blago, je more pošteno zaplačati. Angleška država ne dovoljava svojim eksporterjem niti tam, kjer gospoduje, v lastnih kolonijah, manjše colnine, kot je imajo ptuji izvaževalci. Ve, da tega ni potreba, ker je zavest angleškega narodnega jedinstva presilna, da bi se kdaj dogodilo, da odide angleški konsument kupovat kam drugam kot k angleškemu kupcu.

Križi in težave sosedu Antona z živinskimi boleznimi.

(Konec.)

Anton je menil, da je krava brezpogojno izgubljena ter je hotel poklicati mesarja. Sosed je pa odsvetoval in Antonu priporočal, naj počaka vsaj toliko časa, da pride živinozdravnik. Po preteku petih ur je končno prišel živinozdravnik. Krava je bila ravno taka, kakor v začetku njene bolezni.

Pred živinozdravnikovim prihodom je bila nekaj kratov prišla nekoliko k sebi, prav kakor da bi se bila iz težkega spanca prebudila. Dvignila je nekoliko glavo in je vsaj čutila, če se jo je dregnilo. Tudi je iz gobca

Transval. — Buri so dolgo časa odnehavali angleškim pretenzijam, zdaj pa so se tega naveličali in kategorično preklicali prav najvažnejšo koncesijo, ki so jo bili obljubili. Vojna mej Angleško in Transvalom je vsled tega postala naravnost neizogibna.

Obrtnija.

Raznoterosti o izvozu.

Napisal A. Stiller; — prevel Anton Kristan.

(Dalje.)

Sedaj pogledjmo Nemce. I nemški narod se množi. I on je primoran, iskati svojo eksestenco izvan svoje domovine. Prišel je pozneje na vrsto kot Anglež, in našel že druge razmere in druge narode, kateri so ga pretekli kakor v kolonizaciji tako i v izvozu. Čut vzajemnega podanstva in narodnega jedinstva pa v Nemcih ni bil tako razvit, kakor v Angležih. Ti, vedeni z delom so iskali zemlje tako, kakor jo iščejo i dandanes, izobražujoč jo in spojujoč jo s raznimi komunikacijami. Pred Nemcem se je te zemlje že nekdo drugi polastil. Kaj sedaj? Odšel je na to po drugih skupinah zemlje, šel tja, kjer mu nikdo ni ničesar branil, tja, kjer je bil Anglež lastnik železnice, dolov, plantaž, no, v obče zemlje ter postal komisijonar. Njegov manje razviti čut narodne vzajemnosti mu je dovoljeval naročevati in kupovati blago z najugodnejših vrel in naučivši se angleški, je začel kupujoč blago ne samo nemških, temveč, od angleških tovarn, oskrbljevati i Nemce in Angleže. Dandanes vidimo nemške komisijonarje povsod, kamorkoli pridemo, ne-le na daljnih bregih južnoameriških rek, v sredinah tamošnjih republik, v Kini ali v Avstraliji, temveč celo v središčih kakor je Pariz in London, kjer so si založili odbitišče nemške nadprodukcije. brigajoč se najprvo o svojo eksestenco z odbitom nemških in drugih produktov izvan svoje domovine. Posledice so znane.

Ni nam mogoče slediti vsem narodom v razvoju njihovega izvoza. Sleherni iz njih se razvija po svojih sposobnostih. Našli bi pa vendar povsod dva skupna pogoja, katera prav za prav tvorita le jednega, namreč, da se najprvo mora vsak narod množiti, a drugič, da se mora pošteno izgojevati, v tem smislu, da se zamore vsak pojedinec njegovih poslušnikov sam ob sebi eksistirati in se braniti, kadar je odkazan na samega sebe. Ta dva pogoja sta neizogibni temelj, ne-le gospodarskega razvoja vsakega naroda, temveč sta tudi zopet nepobitni pogoj za eksport preko meja. Daljša pota so pa različna, pri narodih, pri podjetnikih.

Kakšna so pa ta pota za naš narod?

Nekega leta — 14. julija — pri pregledovanju francoskega vojsstva, sem poprašal francoskega častnika, zakaj Francozi ne uvedejo v armado one lakonične akurateso pri pogibih, katero imajo Nemci in katera daje

njihovim pogibom podobo pregibajočega se stroja. „I, zato, ker se karakter (sposobnost) našega naroda, ne da v tesniti v jedno in isto formo, kakor to čini karakter nemškega naroda. Pri nas moramo vsakemu posamezniku pustiti vsaj nekoliko njegove individualnosti, nasprotno Nemci vzemo vse. In da mi ravnamo tako, verujte mi, dosegli bi ravno nasprotnih posledic, ker bi ravnali proti svojemu karakterju.“ V tem-le odgovoru vidimo i odgovor na vprašanje, naj bi z ozirom na izvoz delali isto, kar delajo drugi narodi.

Na nikak način ne smemo. Mi nismo niti Angleži, niti Francozi, niti Holandezi, niti Nemci. Mi imamo svoj karakter, isto kakor ga ima vsak narod. Imamo oba prva pogoja, neizogibna za gospodarski obstoj in razvoj: i množimo se i vsakdo izmed nas ima toliko vzgoje, da se zamore i sam živiti i braniti. Vzgoja je pri nas, pravijo, bolj idealne smeri, ter da nam tudi nedostaja trgovske izobrazbe. Mislim, da je i prvo i drugo nekorektno. Ako je naša vzgoja idealna, nič slabega. Napako pak vidim v tem dejstvu, da se naša vzgoja bi mogla prejeimenovati prosto izučenje, katero je žalibog le vzgoja bornih, siromašnih. Odgoj bogatih pa ima v sebi še nekaj drugega nego prosto izučenje. No, ne morem nadaljevati brez nevarnosti, da se ne odstranim od svojega predmeta.

Kar se tiče trgovske izobrazbe, ne vem, kakšna bi naj ta bila. Kupec je v širokem smislu slova vsak človek in čim izobrazenejšim je, tem boljšim je kupcem. Ne vem za trgovčevo izobrazbo nič boljšega kot izobrazbo v obče. (Konec sledi.)

Kmetijstvo.

Križi in težave soseda Antona z živinskimi boleznimi.

Kuga na gobcih in parkljih.

Prišlo je bilo poletje. Že nekaj časa sem se je po deželi raaširjala kuga na gobcih in parkljih. V Antonovo sosedstvo pa še ni bila prišla in navadni mesečni živinski semnji so se v bližnjem mestu še vedno vršili.

Prav prihodnji ponedeljek bo zopet tak mesečni živinski semenj v mestu.

Anton je po daljšem ugibanju sklenil, da pelje brejo lisko in rjavko, ki je bila pred nekaj tedni storila, na ta semenj in da kravi tamkaj proda. Napotila ga je k temu sklepu največ skrb, da se utegnejo živinski semnji radi kuge na gobcih in parkljih kmalu ustaviti, in da Antonu prav tedaj ne bo mogoče, priti do denarja, ko ga bo najbolj potreboval.

Na semnju pa ni bilo ta pot nič posebno živahno. Izostali so namreč tuji kupci, kateri so sicer v prav znatnem številu prihajali. Strah pred kugo na gobcih in parkljih jih je pridržal doma, kakor je sploh ta strah sila neugodno uplival na vso kupčijo.

da prvi trije dnevi razprave radi „atentata“ in „veleizlaje“ so napravili najnepovoljniji utis. da pričem ni dati nikake vere, in da je veliko verjetneje to, kar trde obtoženci, ki vsi izpovedujejo lepo, dosledno, jasno in prepričevalne!! Sploh da ti trije prvi dnevi napravljajo utis, da ni nikake zveze med „atentatom“ Kneževića in „veleizdajo“ Pašića in tovarišev, to je, da le-ti niso naročili atentata, ampak da se hoče le porabiti prilika, da uničijo zaprte radikalce. Jedina obtoževalna priča je prav za prav napadalec Knežević, a še ta je že trikrat premenil svoje izpovedi. In na podlagi takega pričanja hočejo uničiti ekzistenco poštenjakov in njih rodbin! O, uboga justica srbska, kako žalostno ulogo moraš igrati pred svetom.

O spremembi v pruskem ministrstvu. — o kateri poročajo vsi listi. je naslednje razvidno, da sta dala svoji ministrski službi slovo moža, ki sta ravno najbolj vplivala na neubogljive uradnike, da bi jih pridobila za kanalsko predlogo, mej tem. ko ostane na krmilu minister Miquel, ki baje ni storil svoje dolžnosti. Nova ministra sta konservativca, in s tem se je upliv konservativne stranke še bolj utrdil pri vladi. Liberalci pišejo v svojih listih ter skušajo prepričati svoje verne sodruge, da je vpliv konservativcev postal pri vladi jako velik. Dosegli so konservativci pri vladi, da je ista odslovila moža, ki sta pritiskala na uradnike.

Revolucija na San Domingu. Iz San Dominga pri-lajajo poročila o novih resnih nemirih. Ko je bilo namreč znano da so odposlali člani Fingerijovega kabineta orožje in strelivo, ki je bilo določeno za Azna, zbrale so se neštevilne množica ljudij pred guvernerjevo palačo in brezobzirno, mej nepopisnim kričanjem, zahtevale, da odstopi celo ministerstvo. Množica je udrila v vladno poslopje, razbila tam sliko nedavno umorjenega predsednika Heureuxa, potem je pa drla pred stanovanja posamnih ministrov ter razbila vse, kar ji je prišlo pod roke. Vlada je bila brez vse moči. Nič drugega ni preostajalo. nego takoj izročiti ljudstvu vso oblast. Ker pa uporneži niso bili pripravljeni na takošen uspeh, so izvolili najprej štiri može v varnostni odsek, ki bodo v sporazumu z Mejiom tako dolgo vladali, dokler se ne snidejo člani provizorične vlade. Senor Vasquez, začasni predsednik, naznanja, da bo vlado izročil protendentu Jimenezu, ako bo tako želelo ljudstvo. Uporneži so sicer strmoglavili vlado in predsednika, toda vkljub temu je še prav malo upanja, da zavlada kmalu zaželeni mir, ker tiče namreč za tem uporom američanski intrigentje.

Francija — Po dolgih bojih je naposled končana afeta radi izdajstva obtoženega židovskega kapitana Dreyfussa. Vojno sodišče v Rennesu je Dreyfussa obsodilo na deset let v ječo. Židovsko časopisje je radi tega zagnalo strahovit vihar in dolži vojno sodišče, da je Dreyfussa po krivem obsodilo. Je-li ta dolžitev resnična? Mi ne moremo verjeti, da bi poštene moške sodniki zamogli nedolžnega človeka obsoditi. Je li Dreyfuss kriv ali nekriv, to vedo samo tisti, ki so bili navzočni pri tujnih obravnavah vojnega sodišča.

Obrtnija.

Raznoterosti o izvozu.

Napisal A. Stiller; — prevel Anton Kristan.
(Konec)

Kakšen je našinec izvan domovine?

Osamljen je, pa naj bo, kar že hoče. Njegova vzgoja je taka, da moram reči, kadarkoli se približujete z daljšega potovanja domov, ter ko so prestopili mejo ter prišli na Štajersko ali na Oggersko, da se morate naravnost iz-

ogniti razgovorom, s kakim našim človekom, kateri je tam najštevilnejši, to je od onih, kateri so tam delavci v pravem pomenu besede. Drugače se zelo prešetite, vžijete neprijetnosti, često vas celo kruto razžalijo, o čemur bi vam mogli svedočiti poslušniki ptujih narodov. (To vse se more reči, i o — našencih. Op. prev.) Cinizem v zadržanju, nedostojnost v govorjenju, no, i v samem glasu . . . to so vsekakor preje odporujoče nego vas vale'e lastnosti. Vzrok: vrlo nezadostna vzgoja. S temi ljudmi pak moramo na vsak način računati, ako hočemo kaj doseči. Ti so, kateri vse zapravijo, kar zaslužijo in torej prvi zdravi češki izvoz je določen k njim. Seveda s takimi, kakor so danes, ne-le nebrižnimi za narodne stvari, temveč i celo odmetajočimi slehern čut narodnega jedinstva ter narodne vkupnosti, s takimi seveda računati ne moremo. V ptujini delajo (t. j. produkujejo) za ptujca, v ptujini zapravljajo in vse tam drago plačujejo, ne prinašajo pa domov prav nič družega kot uprav najbornejša sredstva za ženo in deco, ki jedva zadoščajo, da se le ti najedo in napijejo slabe kave. In predno bodo ti ljudje koristili domovini svoji, še preteče mnogo vode. Nam je možnejše računati s slehernim ptujcem, vsedlim se v krajih, odkazanih na dovoz, kakor ravno Orijent.. In mi žalibog moramo računati le na te ptujce, ki vidijo svoj prospeh v vpojenju z nami in uprav zato od nas kupujejo ter nas plačujejo.

Izvoz je trgovina in kakor trgovina, tako mora i izvoz dosežen biti s svobodnimi, prirodnimi sredstvi, katere pa tudi kakor narod zmožen življenja v resnici imamo.

Pogoj uspeha v trgovini je zadovoljstvo odjemalca. Odjemalec, katere koli narodnosti pri tem stopanju okusa in pri ti množitvi sredstev, zamore se danes zadovoljiti le z blagom čim dalje lepšim in čim dalje dovršenejšim. Cena odločuje na drugem mestu.

Iz tega sledi, da ne smemo, naj se li zadovoljuje slapajočemu vkusu, gledati na produkcijo niti v smeru obrtnem. niti v tovarniškem, temveč v smeru umetniškem. Vzemimo n. pr. češke vinjetke ¹⁾. Vinjetke v Pragi izgotovljene, ne glede na velikansko konkurenco mnogokrat na visoko ceno (ceste so tri, štirikrat dražji kakor druge) zmagoslavno prodirajo v sami Nemčiji, v zemlji, kjer je nadprodukcija vinjetek in cene teh neobičajno nizke. Nemški zastopnik neke praške prekupovalske firme, katere izvažajo vinjetke skoro v vse kraje sveta dobiva preko 3000 gld. provizije samo v Nemčiji na leto za prodane vinjetke. In tako vinjetko je možno pregledati celo z lupo ²⁾ (lupa; die Lupe) pa še ne zapazite kakega najmanjšega pogrška; to velja posebno za one, katere so tzv. graverno delo (rytecká prace).

1) Vinjetke (od francoskega vignettes) so okraski bodi na lesu, papirju, ali na zidu. Op. prev.

2) Lupa, (fran. la loupe) se imenuje v optiki posvečalno i teklo za (linsenförmig; čokkovito) podobe v daljini 1—2; nasprotno se steklo z manjšo daljino imenuje drobnogled. Op. prev.

Plakati Muchovi (Alfons Mucha, znameniti češki slikar živi v Parizu. (Op. prev.) ne zavzemajo samo prvo mesto v tem novem žanru umetniške obrti, temveč so priznava naravnost za nedosežne.

V vseh strokah vidimo isto. Češki krojači in čevljarji v istini mej dovednimi najdovednejši. Čimdalje in čimboljše dovršujoči svoje okraske in reze so tudi umetniki. Pogrešek je samo, da se mej nami živeti ne morejo, mej nami, katerim nedostaja sredstev in kateri v denarjih kar plavamo. Kako to? Mi imamo v rokah trgovine, jedine prave ceste k blagostanju, živitelja in vzgojevalca vse humanitete.

Primeri so nam pokazali, da ni nič lažjega nego ustanoviti in zavesti trgovino. In zato ni treba, se dalje pri tem zadrževati.

Naš pogled na izvoz je torej sedaj še zelo mal. In naj se li zveča, in naj li pridemo tja, kamor težimo, moramo se množiti in deco svojo tako vzgojevati, da se bodo mogli, kadar bodo pripuščeni samim sebi, pošteno preživeti in se braniti. In ta deca, dobro vzgojena, imela bo v sebi čut narodne vzajemnosti. v isti meri kot ga ima danes deca družih narodov, ter kupovala bo od nas, česar bo le potrebovala, pod pogojem, da ji bomo mogli ustrezati z dobrimi, vkusnimi in neprestano se dovršujočimi produkti.

In ker je treba reči, vse trdno verujem, da ostalo uredi. Previdnost sama. Ne glede na vse izoliranje se bode gotovo našlo manj ali več številnejših pojedincev, različnih narodov, ki se bodo trgovsko zbliževali in menjavanje mej narodi, to je izvoz, bo trajal dalje.

V ostalem, česar ni, to se nadomesti. To, kar želimo, da bi bila naša obča last, je že izjema.

Trgovski popotniki, katere pošiljamo do raznih krajev, nas bodo zbližali z raznimi zamejnimi pojedinci, kateri nam bodo, videči in nahajajoči prospeh v trgovski spojitvi z nami, pokazali z časoma pot tjakaj, kamor spemo in katera nas povede k cilju, ki bode pa tudi odgovarjala našemu karakteru in naši sposobnosti.

Kmetijstvo.

Novo vinogradstvo in ljudska šola.

Novo vinogradstvo v splošnem lepo napreduje. Manjši posestniki, recimo navadni kmetje, še celó pa naši takozvani kmetiči, so v tem obziru še v zastanku, nekateri niso še niti v pričetku napredovanja. Komu ali čemu gre to pripisovati? Pred vsem gotovo mali splošni izobrazbi dotičnikov, saj je pač po celem svetu tako, da je omika prvi pogoj vsakemu napredovanju. To pripisovati gre pa tudi slabemu gmotnemu stanju dotičnikov, in gotovo ne v poslednji vrsti tudi nezadostnemu strokovnemu razumenju načina novega vinogradstva. Pustimo splošno izobrazbo našega, vinogradstvo goječega kmetijskega ljudstva za danes na strani, kajti ona zahteva celo

veliko dôbo ugodnega vpliva ljudske šole, in ta dôba leži še celó vsa pred nami, ne pa za nami. Pustimo za danes na strani tudi gmotno stanje našega kmeta in kmetiča, kajti neovrgljiva istina je, da si v tem obziru lahko marsikdo pomaga, ako le hoče. Danes oglejmo si le tretji vzrok, katerega smo tukaj kakor tistega navedli, kateri napredovanje novega vinogradstva v krogu naših manjših in najmanjših vinogradskih posestnikov ovira, namreč: nezadostno strokovno razumenje stvari same, nezadostno razumenje načina novega vinogradstva.

Da se v tem obziru ljudstvo pouči, storilo se je že nekaj, osobito od strani deželnih zastopov, deželnih zborov. Tako je kranjski dež. odbor osnoval na Grmu kmetijsko šolo, štajarski pa v Mariboru vinorejsko in sadjarsko šolo ter ponekod trane poskuševalnice, žal, skoraj povsod le z nemškim poučnim jezikom. Poglavitni predmet teh šol in poglavita panoga v gospodarstvu njih je vinarstvo. Izdal se je že ponovljeni tiskani pouk, kako gre nove vinograde nasajati. Nastavili so se za poučevanje v novem vinogradarstvu posebni učitelji, katere v njih poslu tudi državni strokovnjaki podpirajo. Razdelilo se je že med vinogradnike na stotisoče ameriških trt. Pri vsem tem lotijo se naši mali vinogradski posestniki novega vinogradstva v veliko premali meri, in kjer se ga lotijo, polotujejo se ga z veliko premajhnim razumom stvari. Strokovnjak se mora čestokrat kar čuditi, kako napačno pri napravi novih vinogradov postopajo. Čestokrat mora kar brez ovinkov izjaviti se: iz vsega tega ne bode nič, vse je le zabadavo delo. Da, dostikrat se strokovnjaku vidi, kakor da bi se marsikateri mali vinogradnik naprave novega vinograda le za to lotil, da pride do državnega ali deželnega posojila, s katerim si skusi opomoči, toda ne v vinogradstvu, ampak — ? Rigola marsikdo komaj dobri dve pedi globoko. Trte zasaja tako gosto, kakor da bi sadil koruzo. Pa kaj zasaja? Vse, kar mu ravno v roke pride, še celo izabelo, divjo riparijo itd. Kako gre pa še s cepljenjem in grobanjem, kako z gnojenjem in izgojevanjem mladih trt? Tako, da mora, vse to delo opazujoči strokovnjak, izjaviti, da je vse ravno tako izvršeno, kakor bi ne smelo izvršeno biti.

Tukaj je treba pač pomoči, nujne in izdatne pomoči, ker sicer utegne priti še do tega, da se bode vsled nepovoljnih slabih uspehov v takih popolnoma nepravilnih novih vinogradskih zasaditvah sklepalo, da ni cela nova ta stvar nič vredna, zavrgljiva.

Kje naj se pa ta nujna in izdatna pomoč išče? Po našem mnenju v ljudski šoli. Na Grmu osnuje naj se v mesecu avgustu posebni tečaj za ljudske učitelje le vinorodnih krajev. V tem tečaju naj se učitelji temeljito, toda le praktično v vseh, prav v vseh delih novega vinogradstva poučé. Potem naj pa dežela s pomočjo vlade občinam takih učiteljev dala, toda primerna zemljišča ali kupi, ali pa le v najem vzame, da si napravijo na njem — vse seveda na deželne stroške — mali matičnjak, malo trtnico, vinogradič. V tak matičnjak,